

công dụng mà nói là không thì chẳng là khó tin lắm. Thì đây, chúng ta thử đem cái bàn ra mà hỏi các nhà khoa-học, họ sẽ trả lời với chúng ta rằng : đó chỉ là một mô nguyên-tử phối-hợp mà thôi. Nếu ai thất học không tin, thì các nhà khoa học còn có khí cụ làm cho người ta có thể thấy được cái bàn ấy chỉ là nguyên-tử với nguyên-tử.

Nhà Phật-học lại cao hơn nhà khoa-học nữa, ở đây không thể lấy giác quan phạm trần hay dùng khí cụ khoa học mà có thể thấy được, chỉ có Phật huệ mới thấy suốt mà thôi. Đối với giác quan phạm trần, người ta phân tích từ phân-tử (molecule) đi đến nguyên-tử (atome), mỗi nguyên-tử có một cái nhân (noyau), bao chung quanh cái nhân này là âm điện-tử. Cái nhân của nguyên-tử lại chứa dương điện-tử và trung-hoà-tử (neutron). Trung-hoà-tử hữu danh mà vô thật, vì nó là những phần tử trung hoà (neutre), chẳng những nó không chứa âm điện mà cũng không chứa dương điện.

Phân tách cho cùng cực, nhà khoa học chỉ thấy tinh chất âm dương là căn bản hoá sanh vạn vật, cũng như nhà Nho nói : âm dương hoà hiệp, vạn vật hoá sanh ; ngoài tinh chất âm dương ra, khoa học không còn thấy biết gì nữa. Nhưng, chúng ta phải biết rằng, tới đó cũng chưa phải là cùng nguyên cực lý của vật-chất. Nếu nói rằng âm dương sanh ra nguyên-tử, vậy thì cái gì sanh ra âm dương ? Và phải phân tách bao nhiêu lần nữa mới tới cái bản thể của vũ trụ vạn hữu mà trong sách Phật gọi là chơn-như ? Chơn-như là nguồn gốc, là căn bản của vũ trụ vạn hữu. Chơn như sanh ra vạn pháp, tức là bản thể sanh ra hiện tượng. Nhưng, bản thể với hiện tượng là đồng như hay khác nhau ? Nếu ai từng nghiên cứu kinh luận nhà Phật, thì thấy rằng bản thể và hiện tượng, theo lý tánh thì là nhưt như. Vì lẽ ấy, cái bàn tuy sờ sờ đó, nói có cũng trật mà nói không cũng chẳng trúng. Khoa-học còn không dám nhìn nhận vật-chất là thật có, cho vật-chất là hiện thân của nguyên-tử, hiện thân của khí lực. Hay nói một cách cao hơn, vật chất là hiện thân của âm dương. Thế thì, chỉ có kẻ mê mới nhận vật chất là có thật, vì vậy cho nên, mới bị vật chất nhận chìm trong biển tham ái.

Về mặt vật chất, khoa học chia ra có : chất đặc (matière solide), chất lỏng (matière liquide), chất hơi (matière gazeuse), chất tinh khí thứ tư (matière étherique ou éther IV), chất tinh khí thứ ba hay chất tinh khí (éther III ou matière superétherique), chất tinh khí thứ nhì hay hạ nguyên tử (éther II ou matière sous atomique), chất tinh khí thứ nhất hay chất nguyên tử (éther I ou matière atomique). Theo sự phân tích này, thì chúng ta thấy rằng, từ nguyên-tử đến chơn-như còn rất xa, nhưt là chơn-như không thể dùng giác quan phạm tục mà nghiên cứu được.

Thế thì, vật chất là không vậy. Nhưng không mà chẳng phải không hẳn, bởi vì còn hình tướng, còn tên kêu gọi theo

hình tướng (danh sắc), còn công dụng của một cái pháp, nên gọi là chơn không diệu hữu, tức là có. Nhưng chẳng phải có hẳn, vì nó không có thiệt thể (hình thể chơn thiệt bất biến), không thường-trụ. Thế có phải là có mà không chẳng ? Có phải không mà có chẳng ?

321. V. Xin đem quang học (optique) ra giải-thích tức sắc tức không luôn thể ?

D. Theo quang-học, thì con mắt phạm tục của chúng ta chỉ thu gọn (œil réduit à un système optique) có một phần mười của tia sáng quang-phổ (spectre) mà thôi, vì lẽ ấy, đối với sắc-pháp mới thấy hình này tướng nọ, gọi chung là sắc-tướng. Nếu một ngày kia nhờ khoa-học hay nhờ sự tu-hành, làm cho con mắt của nhơn-loại thu được trọn vẹn ánh sáng cỡ 1.225.899.906.842.624 lần rung động trong một sao đồng hồ như quang-tuyến X, thì chừng đó không còn thấy thiệt trạng của vật chất, bất cứ vật gì ta nom cũng thấy suốt qua như pha lê, cơ hồ như không thấy có vật chất nữa. Nếu dùng quang tuyến X mà soi, thì vạn vật chung quanh ta, những cái gì gọi là hữu hình hữu sắc, đều là vô hình vô sắc cả. Theo quang tuyến X mà nói, thì cái sắc tức là cái không vậy, thật là một bằng cơ hùng biện cho những người còn mê chấp, bị các giác quan phình gạt phải trầm luân, sống chết tạo nghiệp trong sự phình gạt của sắc sắc không không, chẳng biết bao giờ mới tỉnh ngộ. Đó là chưa nói tới sự sai lầm của thị ảo giác (illusion d'optique) trong khi xem thấy màu sắc và hình tướng. Thí dụ màu này xem lầm màu kia, hình này ngó lộn ra hình nọ, v. v. . .

Nói về thị giác, thì loài người xem vật chất thấy có ngăn ngại, xem không khí thấy có trống không. Trái lại, chư thiên xem vật chất thấy nó trống không, các ngài đi ngang qua vật chất không thấy có chướng ngại, còn xem không khí thì thấy có lâu đài tráng lệ, cung điện nguy nga, không khác nào các loại thủy tộc xem dưới nước toàn là tốt đẹp cả. Đó là chưa nói tới các loài ngạ quỷ, xem đồ ăn toàn là lửa hồng, v. v. . . (1).

Nói tóm lại, sắc mà không phải sắc, nên không kẹt trong chỗ tướng sắc, không mà chẳng phải không, nên không kẹt trong chỗ tướng không. Không kẹt trong tướng có tướng không, trong Kim-Cang có chỉ dạy : « Bằng chấp có pháp-tướng, tức là chấp có tướng ta, tướng người, tướng chúng-sanh, tướng thọ-giả. Tại vì sao ? Bằng chấp không pháp-tướng, cũng tức là chấp có tướng ta, tướng người, tướng chúng-sanh, tướng thọ-giả. Vì vậy cho nên chẳng dưng chấp có pháp-tướng, mà cũng chẳng dưng chấp không pháp tướng ». (Nhược thủ pháp tướng, tức trước ngã, nhơn,

(1) Do nghiệp thức xoay chuyển, nên mỗi loài có sự thấy biết chẳng đồng nhau.